

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Adiumenta aliqua ad scripturæ intelligentiam. cap. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

- laudis, & inuocationis; laudans inuocabo Dominum, & mox in affectum doloris, circumdederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis, conturbauerunt me &c. Exemplum quartum.
- Psal.* 108. ps. Os peccatoris, & os dolosi super me apertum, a quo transit ad alium numerum, loquuti sunt aduersum me lingua dolosa, & statim redit ad priorem numerum, statum super eum peccatorem. Signum vniuersale, secundum scripturæ morem, non semper vniuersaliter sumitur: Pau: Omnia mihi licent, & tamen ex Dei lege non omnia licent, sic Ioan. illuminat omnem hominem id est omnis qui illuminatur a Deo lumen recipit contra vero, aliqua determinatè dicuntur, vbi numerus finitus.
- 1. Cor.* 10. non semper vniuersaliter sumitur: Pau: Omnia mihi licent, & tamen ex Dei lege non omnia licent, sic Ioan. illuminat omnem hominem id est omnis qui illuminatur a Deo lumen recipit contra vero, aliqua determinatè dicuntur, vbi numerus finitus.
- Ioan.* 1. non semper vniuersaliter sumitur: Pau: Omnia mihi licent, & tamen ex Dei lege non omnia licent, sic Ioan. illuminat omnem hominem id est omnis qui illuminatur a Deo lumen recipit contra vero, aliqua determinatè dicuntur, vbi numerus finitus.
- Apoc.* 20. pro infinito ponitur, ps. mandauit in mille generationes, id est omnes in Apocalipsi, Ponitur numerus mille annorum pro toto tempore, quod est inter primum aduentum Christi, & secundum, Aliquando dicitur quidpiam futurum solum per minas, vt corripiant se homines, sicut Ionas clamat, adhuc quadraginta dies, & Ninive subuertetur.
- Ionas* 3.

Adiumenta, aliqua ad scripturæ intelligentiam. Cap. IX.

- P**raterea vnus scripturæ locus optimè per alium explicatur, estque optimus commentarius, vt scripturæ scripturam explicet; itaque diligens, & attenta lectio, ac meditatio & collatio scripturarum omnium summa regula videri potest nam & phrasis ipsa, & spiritus sit familiaris vt assuetis iam scripturis Basi. familiare est (inquit) Domino, ea quæ aliquid strictum præcepta sunt, per ea, quæ in alijs locis dicta sunt manifestè tradere. J Aug. Conandum est vt ad obscuriores locutiones illustrandas de manifestioribus sumantur exempla.
- Primò ipsamet scriptura.*
- Act.* 2. illa scriptura quæ ait, Pater maior me est explicatur secundum naturam humanam dici tantum, cum in alia secundum naturam diuinam dicatur, Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratu est se esse equalem Deo; Magnopere August. hunc modum commendat exponendi locum vnum scripturæ per alium.
- Lib. 5. de Bapt. c. 1.* Eadem regula utilis esse potest cum occurrunt loca, quæ speciem videntur sibi aduersari, facile erit in eisdem locis aduertere modum conciliandi, vel inuenire alium ex quo appareat, quomodo priora loca concilianda sint. Lex iubet honorare Patrem, & matrem, Christus docet, qui non odit Patrem & matrem, non est me dignus, facile ex alio loco conciliantur.
- Aug. 2. de Doct. Chr. cap. 9.*
- 1. 3. de Doct. Chr. cap. 26.*
- Secundò conciliatio locorum.*
- Exod.* 20.
- Luc.* 14.

Qui diligit Patrem, & matrem plusquam me, non est me dignus, ergo amandi sunt, sed non plusquam Christus, sic Matth. in Viam gentium ne abieritis; & illud, euntes docete omnes gentes, Primum tempore Christi; Secundum autem post illud tempus, & sic conciliantur per locum Actuum; vobis primum oportebat predicare, sed quia indignos vos redditis ecce conuertimur ad gentes. Eodem modo dicitur; Antequam gallus cantet, ter me negabis, quomodo sit intelligendus locus, consule D. Marcum qui ait, Antequam gallus cantet bis, ter me negabis, ergo Matth. significat antequam gallus cantet id est tantum suum absoluat, solet enim bis cantare media nocte, & mane; sic Mich. Bethleem minima es. Matth. Nequaquam minima es. Certè ex modo loquendi intelligo utrobique significari Bethleem minimam esse secundum se, at respectu Christi fore celeberrimam.

Tertio quando occurrit locus difficilis, & obscurus, considerandum est, argumentum quod ibi tractatur, Scopus eius, qui scribit, titulus libri, & narrationis, antecedentia, & consequentia circumstantia, causa, consideranda oratio, quomodo sit distinguenda, & pronuncianda, Hieron. Necesse est intelligere, cur scripserit ille Propheta, vel Apostolus, quam sententiam sua ratione firmauerint, quid proprium habeant in veteri lege Idumæi, Moabitæ Ammonitæ, quid Corinthij, Ephesij, Romani in nouo testamento.] August. rarissime, & difficillimè inueniri potest ambiguitas, quantum ad libros diuinarum scripturarum spectat, quam non aut circumstantia ipsa sermonis, qua agnoscitur scripturæ intentio, aut interpretum collatio, aut præcedentis linguæ soluat inspectio] sicut Idem Aug. de illo Iacobi loco si quis totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus; Relegendum est, ait, vnde venerit illa sententia, quæ illam superiora pepererint, quibusque connexa dependeat, Circumstantiæ attendendæ, vt in libro Ecclesiasticis, aliqua dicuntur in persona impiorum, non scriptoris. August. docet modum benè distinguendi, multum referre ad intelligentiam, & cap. 3. modum pronunciandi, quippe sæpè contraria fit propositio si cum interrogatione vel sine ea pronunciatur.

Quarto notitia linguarum Hebrææ præsertim, & Græcæ præter Latinam; Item artium scientiarum, hystoriarum, antiquitatum, Geographiæ; rerum naturalium, & Politicarum, sæpè necessaria est ad scripturarum intelligentiam, August. contra

Matth. 10.

Matth. 10.

Matth. 24.

Act. 13.

Matth. 26.

Marc. 14.

Mich. 5.

Matth. 2.

Tertio scopus considerandus & argumentum.

Proem. in Epist. ad Ephes.

l. 3. de Doctr. Chr.

cap. 4.

Ep. 29. ad Hier. initio.

3. de Doctr.

Chr. c. 2.

Quarto linguarum notitiam.

De Doctr.

Chr. c. 10.

ignota signa, magnum remedium est, linguarum cognitio, homines linguæ latinæ, quos nunc instruendos, suscepimus, duabus etiam alijs ad diuinarum scripturarum cognitionem opus habent. Hebræa scilicet, & Græca, ut ad exemplaria superiora recurratur si aliquam dubitationem attulerit latinorum interpretum infinita varietas.] V.g. illud. Pauli. Non vos defendentes charissimi, in Græco est viciscentes, & illud Lucæ, quod

Rom. 12.

Luc. 2.

1. Cor. 16.

superest, date eleemosynam, in Græco est τὰ ἐχούσα id est de his, quæ habetis.] Paulus quotidie morior propter vestram gloriam; dubium an sit iuramentum, ex Græco apparet esse, ubi dicitur per vestram iuro gloriam.]

Quinto sciē
tiarum co-
gnitio.

2. De Doct.

Chr. c. 16.

Quinto Scientias, & artes, necessarias esse, ut plurimum docet Clemens Alexan. Propheticæ ait, & Apostolicæ scripturæ, artificiosas doctrinas exigunt; de Naturalibus. August. Rerum ignorantia, inquit, facit obscuras esse figuratas locutiones, cum ignoramus, vel lapidum, vel plantarum, vel aliarum rerum naturas, quæ plerunque in scriptura, similitudinis gratia ponuntur.] Exempla passim occurrunt, Notitiam locorum Palestinae multum sibi profuisse, ad multa intelligenda, expertus est Diuus Hieronymus propterea Arias Montanus, & Brocardus, & Petrus Bellonius, & Petrus Garfia de his locis scripserunt.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Traditio.

Sexto in explicandis Scripturis sacris magna cura seruanda sunt & in magno habenda honore antiquitas traditionum, Conuentionum autoritas, Pontificum Romanorum responsa, & decreta Ecclesiæ sensus, & praxis, sacrorum Patrum consensus, Vulgata versio latina, ac nemo debet esse audax in cudendis nouis ex ingenio suo interpretationibus, quæ cum his, quæ diximus, non conueniant. De Traditione si quis querat, quomodo intelligatur apud Matt. 5. uxorem non posse dimitti, nisi in causa fornicationis. Traditio semper in Ecclesia seruata exponit, non dissolui matrimonium, nec licitum esse aliam ducere uxorem, sed tantum dimitti posse quoad Thorum; Et illud, quos Deus coniunxit homo non separet. Traditio Ecclesiastica habet posse separari matrimonium ratum nondum consummatum, si alter coniugum religionem aliquam profiteatur, & etiam consummatum, si tam uxor, quam uir communi consensu ad religiosam vitam transuolent. De Concilijs scimus pleraque scripturarum loca ab eis explicata, quorum definitionibus standum est, cum Ecclesiam totam representent, quæ est columna veritatis adiuuata ut D. Petrus cum alijs, non vereatur dicere, Visum est Spiritui sancto

sancto & nobis; De Romano Pontifice certum est ad eum tamquam ad supremum iudicem in causis omnibus, præsertim in scripturarum difficultatibus esse recurrendum; Sensus Ecclesiæ totius errare non potest, adeo ut Christus dixerit, si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus, Item Ecclesiæ praxis, tamquam optimus commentarius, habenda est. Si occurrat difficultas, ut aliquando fuit an Hæretici, vel baptizati ad Hæreticos, ad Ecclesiam redeuntibus sint rebaptizandi, recurrendum ad praxim Ecclesiæ, quamvis enim de non rebaptizandis Hæreticis de scripturis canonicis non proferatur, exemplum earundem tamen scripturarum etiam hac in re à nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod uniuersa iam placuit Ecclesiæ quæ ipsarum scripturarum commendat auctoritas; & hanc regulam vrget Augustinus valde in libris contra Donatistas. De consensu Patrum Aug. sensum scripturæ non pro arbitrio peruertendum, aut detorquendum esse docet, ut sciamus Sanctorum Patrum expositionem consonam, & communem Catholicorum consensu tenendam esse qua de re agemus etiam in secunda parte: Vulgatam latinam nostram versionem agnoscendam esse, ut legitimam, & defendendam, docet Conc. Tridentinum Denique si quis in scripturis exponendis nimis audeat, & non innitatur his principijs, sed suo ingenio, non carebit temeritatis nota & errorum se periculo exponet. Hæc de sensu literalis dicta sint, nam de sensu mystico in Secunda parte huius institutionis aliquid dicam, nunc ad alia, quorum scientia Oratori Christiano necessaria est transeamus.

Ecclesiæ sensus.
Matt. 18.

Consensus patrum.
De pecc. mer. & rem. c. 6.

Studium Scholasticæ Theologiæ . . . Cap. X.

Theologia quam Scholasticam appellamus, nullo modo debet carere noster Orator, ut ab errore non solum absit, sed abesse quoque se sciat, sæpe enim de Deo agere debet, & eius perfectiones explicare, de prouidentia, iustitia, misericordia, sapientia, de varijs fidei dogmatibus, de sacramentis, de verbo incarnato, de virtutibus & vitijs, de præceptis Dei, de legibus etiam differendum est, quæ omnia cum in Theologia tractentur, & expendantur inde peti debet eorum cognitio; Neque satis est tutum ex cuiuspiam scripto desumere tum quia prædicare quæ non intelligas, temeritate non vacat, magnumque est periculum, si vel uoculam mutes, tum quia nec eloqui, nec pronunciare, ut opus est, quisque potest, quæ non

non